

БРАНИЧ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНЕ И ДРЖАВНЕ НАУКЕ

ОРГАН УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА У СРБИЈИ

ИЗЛАЗИ :

1. и 16. сваког
месеца.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК :

Милан Ст. Марковић
ПРАВОЗАСТУПНИК

УРЕДНИШТВО :

Дубровачка улица
број 18.

АДВОКАТ У ФРАНЦУСКОЈ

Јавно предавање г. Јована Миловановића, судије Апелаци. Суда у пенз., држано у Грађ. Касини у Београду 21. Јуна на дан годишњег скупа Удружења јавних правозаступника у Србији.

Госпође и Господо,

Пред вама, тако великом друштвеном силом, какву репрезентирате ви, господо адвокати, нисам умео изабрати питање од веће важности, но што је ово, о коме сам узео реч.

Пре свега имам казати, да данас у Паризу постоје два Реда Адвокатска. Један је, у коме су адвокати при Државном Савету и Касационом Суду; а други, у коме су адвокати при Апелационом Суду.

Први Ред има засебан правилник о Стажу.

У другом је председник познат под именом *Vatonnier*.

Добротом оба председника оба Реда добио сам обилату грађу о установи Адвоката, и тако ћу слободан бати да вас, у колико ова прилика допушта, упознам са особинама тих установа.

Но пре тога нужно би било додирнути оближња питања, која стоје у вези.

Тако Адвокат је у опште правничко лице, које се прими да пред Судом брани имовину, слободу, живот и част грађана.

Адвокат у Француској има на том задатку само два посла: *consulter et plaider*, саветовати и бранити.

Мисли се, да адвокат долази од латинскога: *ad auxilium vocatus*.

Али данас адвокат има много шири задатак но што га је у ранија времена имао.

Тако у римском праву израз *ad vocatus* није значио онога, који је био позиван да са речју кога брани. Тај се звао *orator*.

У Атини, а доцније и у Риму, кад у извесним тешким случајима сама реч није била довољна без правнога знања, *orator* је призивао к себи у помоћ и једнога правознаца, кога су звали *advocatus*.

У време Цицерона већ је завладало мишљење, да адвокат мора бити не само *orator* него и правозналац.

Отада говорништво и правно знање постале су две ствари, које једна другој требају и које једна без друге не вреде.

Положај адвоката и у старо време био је високо цењен. Грчки законодавац Солон прописао је правила, по којима адвокат није могао бити онај, који не поштује своје родитеље, или који није ишао да брани своје отацтво.

Позив адвоката имао је значај верозаконски. Пре но што се почињало да суди, шкрупљена је водица а са тим се хтело судијама и ораторима казати, да ту има места само за оно, што је чисто.

Међутим клица онога, што има најплеменитији задатак у друштву и што се зове адвокат, лежи много дубље.

Вама је познато оно прастаро предање, по коме се прича, да је прво убиство на овоме свету извршио Каин, син Адамов, над својим млађим братом Абелом.

У првој књизи Мојсијевој стоји, да је Бог поводом тога убиства питао овако: Каине, где ти је брат Абел; шта си урадио?

Као што видите, и сам Бог, који све зна и који све види, није хтео да суди док најпре не пита и не чује.

Ово предање доказује, како је човечанство вековима пренашало и усвајало једну вољу, која је освештана као начело одбране и која значи: бранити грешника, то је воља божије правде.

Истина некада је владало и тако назадно мишљење, да онај, који злочинца брани, није ништа друго но његов јатак.

Али у даљашњем образованом свету правде више нема без одбране, а одбране нема без браниоца!

Само она држава јесте варварска, у којој нема браниоца. А само онај владалац јесте тиран, под којим се згажана права не могу да бране.

Државу данас не брани само војник. Њу брани даноноћно и адвокат. Адвокати су јунаци у миру; али они јунаци, којима припада заслужена слава, да човечанству служе и да бране слободу; да бране нешто више, а то је живот; и да бране нешто још више, а то је част.

Така је улога пуна мука; али пуна и части. То је врлина над врлинама. То је оно што је Durin красно казао:

Мирис од врлина!

Одбрана је постала тако битни услов правде, да је закони данас под морање траже.

У Риму су и робови, који су сматрани као ствари, морали своје господаре имати као браниоце.

Кад је бранилац оптуженога почињао да брани, римски су закони тако високо ценили реч браниоца, да судија за то време није смео главом мрднути или какав други знак дати, по чему би се његово расположење дало познати.

И Христос зато се само признаје као праведник и мученик, што је суђен и осуђен без одбране.

Енглески судија свакога троне кад на послетку као последњу реч стави овако дирљиво питање: да ли нема више никога, који би хтео овог несрећног оптуженика да брани?

Ко није дао одбрану, томе историја не прашта.

Бонапарт је француско име са славом обасуо. Он је француски народ понео до највеће висине; али при свем том тај исти народ не ће ни данас да заборави два правна зла што је учинио.

Он је наредио, да се кмету Анверском, кога је порота ослободила, поново суди. И он је допустио, да се војводи Ангјенском — duc d'Enghien — без браниоца суди.

Адвокат служи и правди и судији. Али је велика заблуда мислити да адвокат, кад са николске клупе устане, може да изнесе све знање што му треба.

Чим тај ђак из дубине науке изађе на површину светскога живота, он на сваком кораку срета нову друштвену прилику, на коју треба своје знање да примени.

Зато адвокат у свакој борби мора да носи две отворене књиге: науку и искуство.

Адвоката не сме пред судијом ништа да изненади, ништа да збунује. Он мора уз своје знање да стече и довијање.

На тој основи почива данас у Француској установа адвоката.

Да ко буде адвокат мора испунити ове битне услове:

1. Мора доказати умну и научну спрему, а то је диплом *licencié en droit*;
2. Мора тражити да буде претстављен суду, који од њега свечано прима заклетву;
3. Мора од Савета Адвокатскога Реда тражити пријем у Стаж, који се сматра као *школа примене, école d'application*, и
4. Мора једноме члану савета у другарском разговору дати доказе о поштењу, достојанству и независности свога живота.

I. УСЛОВ

Диплом лисансија.

Јавни ред и закон траже, да кандидат за адвоката мора дати доказа о спреми и науци. Кад се хоће да претреса о праву, онда је најпре требало учити право.

И тако диплом лисансија јесте минимални доказ о правној науци.

Тај доказ мора дати *франц. факултет*, и не може га заменити никакво страни сведочанство.

II. УСЛОВ

П р е т с т а в к а.

Ко хоће да буде примљен за адвоката, мора се најпре претставити прокуратору, и на тај се начин оверава истинитост имаоца дипломе, јер закон не допушта да правна спрема имаоца стоји у сумњи.

Кад лисансије то сврши и свој диплом преда суду; а у исто време положи 25 фр. за помоћ, коју Адв. Ред

даје малерозним друговима, њиховим удовицама и њиховој сирочади, онда председнику суда и председнику Адв. Реда на учтив начин изјављује жељу, како хоће да положи заклетву.

Заклетва.

Са свечаношћу заклетве хоће да се добије жртва приватних интереса према општем добру. Са њом се тражи да обуздају људске слабости.

Председник Реда приводи лисансија на заклетву, и, пошто деловођ исту прочита, лисансије у свечаном оделу са дигнутом руком у вис полаже заклетву.

Ако је кандидат учинио какво нечасно дело, које је ноторно, онда га председник Реда може да не води на заклетву.

Пријава за пријем у Стаж.

Стаж је школа искуства. Ту се лисансије да познати колико вреди.

Кад се претстави суду и кад положи заклетву, онда лисансије, који хоће да врши адв. професију, мора тражити да буде примљен у стаж.

У молби изложи своје име, место и дан рођења; прилаже диплом и уверење да је заклетву положио; назначује свој домицил у Паризу и дан молбе, према чему се доцније одређује ранг за Табло.

Ову молбу председник саопштава савету и одређује једног известиоца.

Известилац ступа у додир са лисансијем. Кандидат иде код известиоца и на питања овога даје му потребна објашњења. Известилац му враћа посету, и на тај начин њихови односи постану интимни.

Известилац управо врши истрагу. Он се на свој начин уверава о sincérité диплома, о заклетви, о народности, годинама, и, што је најважније, о поштењу и деликатеси, и најпосле о независности кандидата.

III. УСЛОВ

П о ш т е њ е.

Адвокат, сарадник судије, не сме бити сумњив грађанин или ма по чему недостојан јавнога поверења.

Само частан човек може постати адвокат.

Савет Реда пази на све принципе поштења и деликатесе, на којима по чл. 12. уредбе од 1822. год. почива *част адвокатскога реда.*

Независност.

Независност је нужна гаранција, на коју се ослања правда.

О том води бригу дисциплинарни одбор.

Као принцип за независност адвоката важи искључење свакога занимања, које води за собом политичку послушност, или адвокату одузима много времена, или повлачи финансијску одговорност, као што је и трговање.

Ту не сме бити сумње. Адв. Ред хоће *целога* човека. Он хоће његово достојанство.

Овде спада свака служба под платом као искључена: била она код приватних, била код јавних администрација, јер она коси субординацију и заузима време.

У независност спада и слободан домицил. С тога извештач разбירה о домицилу адвоката и његовој покретности; јер ако тога нема, не може остати у Стажу.

Тако адвокат, који живи у *hôtel garni*, сматра се да чема домицил и зато му се молба за Стаж одбија.

Адвокат може бити судија заменик — *juge suppléant*, али без плате. Иначе не сме да има никакву другу службу.

Министри могу бити у Табло записани, кад то траже. Исто тако председници законодавних тела, као што су били: Греви, Гамбета, Брисон, Флоке.

Адвокат не може бити професор на универзитету. Изузима се само *professeur en droit*.

Адвокат може бити секретар председника Касац. Суда, Народне Скупштине и добротинских друштава.

Адвокат чија жена даје наставничке часове, не може остати адвокат.

Онај, који даје јавно часове из права, или држи намештене собе и даје храну, значи да тргује, и не помаже му изговор да тиме управља његова жена.

IV. УСЛОВ

С т а ж.

Стаж траје најмање три године, а по правилу не може више од пет.

По молби за Стаж извештај подноси о свему извештај са својим мишљењем.

После саветовања управни одбор доноси одлуку, коју у записник ставља, о томе: да ли молбу прима, одлаже или одбија.

Ако се није све што треба сазнало, онда се молба за неко време одлаже на пр. за три месеца, да се ближе сазна прошлост кандидата, или да поднесе још какве треба доказе, или да напусти какву службу.

Ако се молба одлаже на неизвесно време, онда значи да је одбачена.

Последице пријема у Стаж.

Лисансије, који је заклет и примљен у Стаж, има право:

1. На титулу судског адвоката; и
2. На упражњавање радње.

Јуриспруденција виших судова већ даје титулу адвоката оном лисансију, који је положио адвокатску заклетву.

А париски Баро признаје титулу само ономе, који је примљен у Стаж или записан у Табло.

Стажијер поред права на титулу може да врши и професију; али за време; јер само упис у Табло јесте доказ о сигурности његова искуства, и само га тада његови другови претстављају дефинитивно јавности, која му се онда сме поверити.

До тога часа, т. ј. док стажијер не буде записан у Табло, он се не сматра да постоји као прави адвокат.

Али при свем том и једни и други сматрају се као адвокати. Они сви пледирају, саветују и заједно су у додиру.

Њихово другарство постоји.

Дужности стажигера.

Стажијери имају:

1. Професионалне дужности, на које сваки адвокат, који је записан у табло, мора да пази; и
2. Дужности специелне за Стаж, које се морају тачно испуњавати; јер од тога зависи упис у Табло.

Оне су у главном тачно посећивање суђења и адвокатских скупова.

Међутим колоне и конференције су најглавније вековне установе.

Стажијер плаћа котизацију као и адвокат.

К о л о н е.

Колоне су данас интимни састанци, на које стажигери морају долазити. Циљ је да им се тако да прилика познати правила, обичаје, њихова права и њихове дужности.

Стажијери се деле на колоне са једнаким бројем чланова, што врши председник са два члана и секретаром.

Имена се извлаче коцком и у свакој колони записују по азбучном реду.

У колони председава један члан савета. Сваке године колона има два састанка: пре и после васкрсних ферија.

За сваки састанак шеф колоне у писму одређује питања, која треба да се претресу и реше.

Ко неуредно долази не може да добије уверење и остаје и после три године у Стажу. После пет година се брише.

Стажијери, који су свршили три године, морају и даље долазити у колоне и конференције; док не буду примљени у Табло.

Конференције.

Конференција се држи један пут у недељи, и то понедељником.

Стажијери пре почетка конференције, и то само у костиму, потписују лист, на коме се налазе примедбе за њих. Њихов долазак је врло озбиљна дужност.

На конференцији нема приступа нико страни осим стажиијера, јер се то сматра као породични састанак. Изузећа су врло ретка.

На конференцији председава председник Реда.

Питања су чисто правна, и прима их председник на наизменични предлог сваког секретара. Политичка питања одбаца.

Кад председник питање усвоји, секретар спреми извештај, који се на конференцији прочита. Питање се оставља у секретаријату две недеље напред. Сваки стажиијер буде позван да питање види и да се упише за или против Коцка бира четири повереника: два за афирмативу, и два за против.

Председник руководи дискусију и ставља питање на гласање без да своје лично мишљење даде познати. О томе се начини извештај.

Конференције имају 12 секретара, који се бирају међу стажиијерима, који имају мање од 5 год. Стажа и који су у течају године узимали реч.

Пријем у Табло. Ранг.

Табло је уверење за публику о способности, поштењу и искуству оних, које именује.

У Табло се записује онај, који је лисансије права, који је положио професионалну заклетву; који је показао поштен и независан живот, и који је са прилежањем у Стажу стекао нужно искуство.

Само тога јавност може са сигурношћу да призове у помоћ. То је само сарадник правде.

Кад стажиијер поднесе молбу да буде уведен у табло, он прилаже о свему доказе, и председник одреди известиоца, који се о свему поверљиво извести и учини предлог савету, који доноси одлуку.

Табло је годишњи и садржи имена само оних адвоката, који се сваке године 1. Јануара запишу.

Упис у табло даје ранг адвокату. Ако је Стаж свршио уредно, онда се ранг рачуна од дана пријема у исти.

Кад адвокат да оставку, онда се брише из Таблоа.

Професионалне дужности Франц. адвоката.

У главноме ово су:

Адвокат мора поштовати своју заклетву, мора бити частан у приватном и јавном животу. Мора да чува професионалну тајну.

Адвокат мора својим друговима да даје што од њих прима: а то је пример части и деликатесе; јер између јавног и приватног живота код адвоката влада солидарност.

Адвокат се брише ако води трговину под туђим именом; ако потписује сопствене менице или акцентује обичне менице; ако му се послови налазе у нереду, ако има лакомислене дугове, ако расипа, ако што узме па не ће да плати и буде тужен.

На кратко адвокат не сме да срамоти своју професију.

Он не сме да не плати свој дуг. Не може да се брани немаштином.

Адвокат од свога клијента не сме да узима на зајам. Адвокат не сме имати навику да, ма и преко писама, тражи од својих пријатеља и других лица новац на зајам.

Адвокат не сме да не плати за годину дана кирију. То све вређа осећање деликатесе.

Достава каква полицији вређа дужности поштеног човека.

Жена адвоката не сме бити трговкиња.

Адвокат не може да заступа пред општ. судом.

Адвокат не сме да се упушта у извршење осуде.

За рачун оптуженога адвокат не сме да чини наплате и да му новац предаје, а још мање да хонорар за себе задржи.

Адвокат не сме да тражи клијенте, нити да ставља ма какве спољне знаке за препоруку. Њега треба да препоручује само рад, наука и преданоет ствари, коју прими.

Адвокат не сме да има спољну таблу.

Адвокат не носи титулу *господин*, но из уважавања *maître*.

Адвокат неће да носи никакве *титуле* *благородства*.

Хонорар адвокатов.

Наука адвоката, речитост, поштење: све то није еспап. То се не продаје.

Хонорар мора бити слободан поклон, један драговољни прилог благодарности клијентове.

Сваки корак, којим се хоће да определи цена адвокату раду, вређа достојанство професије.

Тражити хонорар код суда са тужбом, строго је забрањено.

О томе важе ова правила:

Адвокат има право на награду свога рада; али не сме да се покаже интересија.

Адвокат не иште ништа од свога клијента ни пре ни после процеса.

Хонорар по својој количини мора бити ствар добре воље. Адвокат се са клијентом не цењка.

Забрањује се да што лично предузима.

Пријем акта клијентових јесте уговор између адвоката и клијента, који не сме због хонорара да се прекида.

Адвокат не сме да напусти доцкан клијента из страха од његове неблагодарности.

Претерани хонорар не сме адвокат да прими, а претеран је кад клијент мора с муком да га набави и понуди.

У притвору адвокат не сме да компромитира своје достојанство са питањима о хонорару и новцу.

Дужност је савести адвокаторе да умери благодарност клијентову и да не прими претерану награду.

Ако клијент адвоката свога напусти, онда је дужност новог адвоката да га врати и да га не прими, док, што је дужан, не учини.

Али адвокат сме да прими награду и пре свога рада, ако му се понуди.

Адвокат може тражити награду у напред само онда, када има да ради ван свога ресора или да иде на страну.

Како награда није дуг, то адвокат не даје признаницу. Само тудору или општини даје писмо.

Такав је адвокат у Француској!

И ако погађам шта о оваким дужностима мислите, опет, Господо Адвокати, морамо желети, да се наше друштвене прилике издигну на такву висину, да се и српски адвокат може попети на оно високо место, на коме данас светли адвокат француски!

ОСТАЈЕ И ДАЉЕ ПОД СТЕЧАЈЕМ!

У 12. броју „Бранича“ од ове године, г. Спаса Радојчић, уважени професор трговачког права на нашој Великој Школи, изнео је на расправу питање: *да ли дужник, коме је отворен стечај, остаје и даље под стечајем, пошто је масена имаовина исцриљена и стечајно поступање свршено и закључено у смислу §. 127. закона о стечајном поступању?*

И ако ово питање до данас није било никоме нејасно, или бар није ником пало у очи, да је нејасно, јер га свако до данас разумеваше: *да се свршетком и закључењем стечајног поступања са дужника, који своје повериоце није измирио, не скида стечај све дотле, док потпуно не измири своје повериоце*, — опет се г. Радојчић, поводом извесне одлуке београдског првостепеног трговачког суда, нашао побуђен, да ово питање изнесе на јавни претрес и расправи га тако: *да се исцриљењем масене имаовине и закључењем стечајног поступања дужке сасвим стечај са дужника и одмах му се повраћају сва права, која је пре стечаја имао и ако свјеје повериоце није измирио.*

Расправљајући он ово питање као новину, није нашао за умесно, да у њега унесе и научних разлога, него се ограничио на значење појединих одредаба закона, које се односе на покренуто питање, што му можемо безазорно замерити, јер он, као професор-стручњак, уносећи у расправу и своје научне мисли, дао би материјала и побуде нашем законодавцу, да промисли о *објашњењу* или *измени* овога законског прописа, те тиме да нам законодавац украти сумњичење у значај истога. Ово је требао да учини тим пре, што признаје, да закони о стечају у Француској, Белгији, Италији и т. д. гласе противно

његовом мишљењу, па је ту противност имао разлога да објасни, зашто код њих да буде онако, а код нас овако.

Ова његова безобзирност на науку, а нарочито краткоћа његове расправе, даје нам разлога, да сумњамо, да је он на расправу овога питања покренут општим заинтересовањем, када нам у њој није пружио никакву научну корист као научар.

За потврду свога мишљења: *да се са свршетком и закључењем стечајног рада скида сасвим стечај са преадуженог и исти се повраћа у сва изгубљена права*, — истакао је поједине реченице из самих одредаба закона о стечишном поступку, које заиста, узете саме за себе, изгледају за неправника као довољан основ и доказ за потврду његовог мишљења; али кад се узме целина одредаба овога закона, које стоје у логичној вези једна са другом у односу на ово питање, онда ће изаћи сасвим јасно, да је његово мишљење погрешно.

Он је из овога закона узео за основ своје мишљењу ове поједине ставове.

Из §. 127. узео је: „чим је цела стечишна маса исцрпљена, суд ће средством новина издати проглас, да је стечиште свршено;“ који, узет сам за себе, не значи ништа, а кад се узме цео текст овога §. 127. онда значи: да Суд свршава и закључује само свој судски рад са имањем дужниковим, пошто је имање исцрпљено и Суд нема су чим даље де ради; а да све остале стечајне последице, које су самим отварањем стечаја постале и прострле се по дужнику, — остају на њему и даље, све дотле, док год своје повериоце не измири потпуно.

Даље, он је узео из §. 128. ове ставове: „*после свршене стечаја;*“ „*као да је у време стечишта у масу ушло било;*“ „*после закљученог стечишта,*“ „*који су на прошлом стечишту тражбине пречистили били.*“ Ако би један или њих више поверилаца поискали, да се стечиште на таквим имањем отвори и т. д.

Да не би сваку реч из ових изнетих ставова објашњавао и доказивао, да оне не значе оно, што им г. Радојчић придаје, него да оне, доведене у везу са осталим законским одредбама, дају сасвим противно значење, — ми ћемо овде изнети разлоге с нашег гледишта и покушати, да докажемо, да је његово мишљење по све погрешно.

У §. 1. закона о стеципном поступку, каже се:
 „*Стециште је судско поступање, у коме се имање каквог дужника, који своје поверитеље није у стању да намири, по одређеном у закону реду, између њих подељује.*“

Овај законски текет не значи, да Суд поступа само са имањем презадуженог, него да он и испитује и истражује узроке зашто је дужник пропао, да ли случајно или из небрежења или намерно, па ако нађе, да је случајно — он му на његову молбу даје извесна благодејања, — али му опет не враћа изгубљена права; — а ако нађе да је из небрежења или са намером, спроводи га кривичном Суду на осуду; а то значи, да у судско поступање не спада само подела имања презадуженога, него и расправа његових личних права.

Наши правници, немогући се отрести дуге пракције, носе убеђење, да *стечипште није ништа друго, до само судско поступање са имањем дужника*; а што исти Суд има право, да дужника дисциплинарно казни, да истражује узроке његовог пада, да га спроводи кривичном Суду на осуду, то они не узимају у рачун. Дакле не стоји, да је стечипште судско поступање само са имањем дужника, него је оно поступање и са његовим личним правима; од куда логично излази: кад Суд исцрпљењем дужникове имаовине сврши и закључи своје поступање и то објави преко новина, не значи да је тиме свршено и закључено судско поступање и са личним правима дужника, која је изгубио самим чином отварања стечаја.

Јер, кад је дужник самим отварањем стечаја по §§. 24, 25, 26, изгубио право да са својим имањем управља; изгубио право, да закључује уговоре; изгубио право да полаже заклетву; изгубио право, да може бити сведок, вештак, поротник, кмет, посланик и т. д.; кад је дакле сва та права изгубио *самим отварањем стечаја*, док се још није знало насигурно, да је презадужен и да ће своје поверитеље оштетити; онда, каква би то логика била, да му се та права повраћају онда, кад га сви судови прогласе за пропалицу и изелицу својих поверилаца?

Зар пре, док још није било утврђено, да је пропалица, није имао горња права; а после, кад су га судови огласили за пропалицу, да му се иста права повраћају?

Наш би законодавац био нешто више него смешан, а нећу да рекнем „аљкав,“ кад би он одиста одузео

дужнику ова важна права још док није доказано, да је *презадужен* и да ће своје *повериоце* да оштети; а на против кад су Судови извршним решењима констатовали, да је презадужен и да је занета своје поверитеље оштетио, да му се тада та изгубљена права повраћају.

Зар ово не би био прави апсурдум у науци?

Према свему овоме текст §. 127. закона о стечајном поступку значи то: да Суд испривењем масене имаовине *обустваља само свој рад односно имања*; а да све остале стечајне последице, које су отварањем стечаја бачене на леђа презадуженоме, остају и даље док потпуно не измири све своје *повериоце*.

Ово значење горњег законског прописа, утврђује се и прописом §. 128. истог закона, у коме се говори о *оном имању које је дужник био прикрио у време стечајнога рада, па је после пронађено*; јер се у овом пропису налази поред осталог и оваква реченица: „*то ће се тако између поверитеља, којих су тражбине при стечајшту пречишћене, по који се потпуно нису могли измирити, онako исто накнадно поделити, као да је у време стечајшта у масу ушло*“; која реченица а парочито речи, **накнадно поделити**“ значи, да је Суд *наставио* стечајно поступање, те, на основу истог, подељује пронађено имање на неподмирене *повериоце*; иначе, кад ово не би било (*настављање стечајнога рада*) Суд ову поделу пронађенога имања не би узимао у своје руке, него би неподмирене *повериоце* учутио извршној власти, да им она ту имаовину подели.

Она реченица у овом законском пропису: „*као да је у време стечајшта у масу ушло било*“ збунила је г. Радојчића, јер он у њој налазаше скоро најјачи разлог за своје мишљење; док међутим она је баш противу његовог мишљења, пошто реч „*стечајште*“ овде мора значити *стечајшни рад*; јер се пронађено имање подељује на основу ранијег стечајног рада и узима се као *накнадни деоба*, а не засебна; или правилније рећи, узима се као последица ранијег стечајног рада.

И §. 129. закона о стечајном поступку, говорећи о ономе имању, које је презадужени после закљученога стечаја стекао и прибавио, говори такође противу мишљења г. Радојчића; јер у овом законском пропису законодавац прави разлику између *поверилаца*, који су

своје тражбине пријавили у постојећу стечајну масу и поверилаца, који се нису никако пријављивали; пошто он — законодавац — и према старим и према новим повериоцима наставља стечајни рад са подједнаким правима; само ако нови повериоци нису пре старијих поверилаца тражили нови стечај, или правилније рећи *ново стечајно поступање* а не стечај; јер кад стечај постоји према старим повериоцима, онда он постоји и према новима, само што се на захтев нових поверилаца мора отворити *потпуно стечајно поступање*, како би своје нове тражбине могли пријавити, ликвидирати и т. д.; док то за старе повериоце, којих су тражбине пријављене и ликвидирани, није потребно.

Овај пропис дакле не значи отварање *нове стечајне масе*, него значи отварање потпуног стечајног поступања према новим повериоцима, како би и њихове тражбине могле проћи кроз оне путеве, којима су прошле тражбине старих поверилаца.

За доказ овога нашега мишљења служи и тај факт: што се новим повериоцима не даје право, да се могу обезбедити на ово ново стечено имање, него задобијају само подједнако право са старим повериоцима, чије су тражбине пречишћене; што значи, да то ново стечено имање служи за равноправну залогу и старим и новим повериоцима.

Наше мишљење, које стављамо противно мишљењу г. Радојчића, утврђује се још већма и прописима §§. 153, 154. и 155., закона о стечајном поступку; јер се у овим законским прописима изрично каже, да презадужени нема права, да ма какву радњу ради, чак и онда кад је се изравнао са својим повериоцима и стечај дигнут, само ако није потпуно своје повериоце измирио него се изравнао са *шконтом*.

Презадужени, дакле, не повраћа се у права, која је отварањем стечаја изгубио чак ни онда, када се са својим повериоцима измирио и стечај дигнут на основу тога измирења; а г. Радојчић иде тако далеко, да он сматра, да се презадуженом повраћају изгубљена права и онда, кад се повериоци нису ни уколико измирили из његове имаовине; за њега је довољно било, да се сврши и закључи судско стечајно поступање са имањем презадуженога. **Каква бесмислица?!**

Пада јако у очи и та околност, што су систем и стилизација овога нашега закона о стедишном поступку одавно осуђени као преживели, а г. Радојчић као професор права на Великој Школи, од куда и сами законодавац пишући какав закон мора изгледати поуке и савета, није нашао интересовања, да о томе и своју оцену искаже, па да тој мани и припише и свој и мој труд око ове расправе.

Ст. Добривојевић
адвокат

О РОПСТВУ

ИСТОРИЈСКО-ПРАВНА РАСМАТРАЊА

од

А. Антића.

(НАСТАВАК)

VII.

У Грчкој

За јуначко — еројско — доба.

А.

У најстарије — преисторијско, митско доба — становници старе „Еладе“, данашње Грчке, живили су сасвим подвојено-племенским животом.

Према *одвек* тамним и оскудним податцима којим располажемо, данашња Грчка била је насељена дошљацима из страних делова света, а поглавито са прибрежја Мале Азије, острова егејског мора и Тракије. Ови првобитни становници њени звали су се „*Пелаззи*“ — (Данаји) и о њима нам историја једва зна шта да каже. Али, да је и код њих, услед међусобних ратова и отмица *десиотизам* и *ропство* постојало, служе нам за доказ грађевине од *циновских* — *циклопских* — грађевина, које воде своје порекло из *преисторијског* доба, а за чије зидање, више је но извесно, нису биле употребљене руке слободних грађана, нити пак плаћане какве наднице.

Кад су се ови преисторијски Пелазги међусобним трвењем истрошили, и са новим се досељеницима у току векова мешали и измењали, име „Пелазги“ заменило је име „Јелини“, а опет, и још доцније, ово име уступило је места и било замењено именом „Грци“.

Групе, које су се од незапамћених времена и у току векова посебице досељавале, и једна од друге подвојено настањивале, биле су, *по свој прилици*, састављене из *разних елемената, па и разних народности*. Те и такве групе, морале су у брзо и скоро без прекида долазити у међусобне сукобе и сударе, због захватине земаља и дивљине своје. *Побеђени у тим сударима бивали су робови победилаца*. Тек након многих векова, поједина од ових пелазких, а много доцније прозватих „јелинских“ племена, односно њихове државице, које су у почетку своје биле махом монархије, а доцније аристократске републицице, — ступале су једна с другом у пријатељске односе и правили савезе, као н. пр. за време тројанског рата, око 1184. год. пре Христа, али, опет за то, никада, у староме веку, нису састављали једну чврсту политичку целину; сем једино, што су се све и само *привремено* ујединиле за доба персијских ратова, које су Дарије и Ксеркс против њих повели.

У размаку дугог времена од појаве „Пелазга“ па до појаве имена „Јелини“, — а то је још све преисторијско — митско — доба, т. ј. време од XVII. до VIII. века пре Христа, — постале су толике промене и разлике међу племенима старе „Еладе“ услед међусобних ратова као и ратова тих раније настањених племена са новим досељеничким колонијама, — да је остало предање, да је се у том међувремену десио и потоп Деукалиона, а са њиме и препорођај рода људског.¹⁾ И од

1) Деукалион је по Митологији био син Прометеов и Пандорин, а унук Јупитеров. Кад се Јупитер решио да уништи род људски, Деукалион по савету Прометеја и других Богова сагради себи сандук, у који се затвори са Пирхом, и за време деветодневне поплаве врмао се и пливао по води, док се није зауставио на планини Парнасу, где је Зевсу жртву пренео. И кад га је том приликом Зевс позвао да му каже једну своју жељу, коју ће му одмах испунити, он је са Пирхом почео камење из земље да вади и иза себе да баца, и од тога камења Зевс је нове људе створио, са којима је он — Деукалион — своју државу основао.

овога доба тек, од тога потопа, почиње прво светлуцање јелинске историје, која је још помешана и са гаткама и са истинама — *почиње доба владе земаљских Богова и јунака*. Ово доба, које је чак трећи период преисторијског живота старих Пелазга, односно Јелина, а то је XIII. и XII. век пре Христа, описато је у епу Омировом о тројанском рату, и у том епосу ми већ налазимо материјал за ову нашу расправу — ропство — код Јелина тога доба.

Доба Омирово т. ј. славно доба пелашко-јелинске појезије и витештва, у коме су опевани тројански рат, главни и славни јунаци у њему, а у исто време напртан и домаћи живот оновременог друштва, није доба „*златног века*“, који су век појете у својој машти замишљали, да је некада на овоме свету постојао, а у коме су људи, као и Богови, без бриге живели и благовали, а земља им, сама од себе, без зноја и труда њиховог, обилате и сваковрсне плодове давала. *Доба Омирово, то је доба ратова, насиља и отмица*. У ненадмашном епосу своје Омир слави витешка дела како појединих јунака тако и војсака обеју ратујућих страна. *Основа и резултат његовог сива јесте роипство, које пошине као већ стару установу и за његово доба, која је освештана обичајем свих источних народа*. Из његове „*Илијаде*“ и „*Одисеје*“ види се, да су шатори Агамемнона, Ахила и осталих јунака и главара јелинских пуни робља, које су они за време дуге опсаде Троје похватили. „*Тешко становницима освојене вароши*“, вели се у „*Илијади*“, *јер су сви без разлике, чији живот буде поштеђен, робљем постајали*.“ Хекуба, жена Пријамова, сломијена несрећом — погибијом и ропством својих синова, обраћа се, по паду Троје, гласнику победиоцевом овим речима: „*А коме сам ја у део пала, да му будем робиња; — ја, која од старости не могу без питања да крочим*“. Ето какав је појам постојао у „*еројском*“ добу о човеку и његовом основном и природном праву — *слободи*; ма да се, према истраживању и основаним предпоставкама научара историка узима, да је од исконске појаве „*Пелазга*“, па до тројанског рата, протекло толико времена, колико од тога рата до наших дана.¹⁾

1) La Grande Encyclopedie св. 19. стр. 302. и 306.

Ропство није било само последица рата, већ и повод за рат. Да би се робље набавило, поред сувоземних ратова и обичних отмица на суву, Јелини су, зарад пљена, и по мору гусарили. Хватало се шта се стигло, богато и сиромашно, али понајвише младе и лепе женске.

У ово „јуначко“ доба робови су били сматрани за просте ствари. Њих су продавали, измењивали, поклањали и т. д.¹⁾ Хекуба нариче за својим синовима, од којих су неки изгинули, а неки као заробљеници продати по острвима: Самосу, Лемносу и другима. Ахил продаје краљу Лемноском Ликаона, сина Пријамовог, за сто добрих волова.²⁾

Поред ратова, отмица и гусарења извор је ропству био и тај, што је оно прелазило с родитеља на децу; а сем тога, ропству је у ово доба био извор и *својевољно одрицање слободе*, ступањем у службу — ропство — код другога; што се чинило махом и испрва са религиозног гледишта, да се покаје какав учињени злочин, а доцније због оскудице — сиротиње. Пример овом митолошком својевољном робовању дали су људима сами Богови, *ради утехе њихове*. Аполон је робовао Адмету, да би показао грехе због убијства Питона; а и Херкул, да би то исто постигао, морао је, по наредби истог Аполона, робовати једном обичном смртном човеку. Па и сам страховити бог рата Марс, морао је по наредби свога оца то исто да чини.³⁾

Робље се, за доба Омирово, употребљавало за вршење свих домаћих и пољских послова. Снажни младићи већином су били чобани, јер је стоку ваљало бранити од зверова и лопова. Старци су вршили лакше домаће послове, а углађенији и лепши робови, у кућама кнежева и великаша, дворили су госте, поливали их водом при умивању, кочијанили, били веслари и пратиоци својих господара на суву и води и т. д. Робље су, у мирно доба, вршиле домаће женске послове, а за време тројанског рата чиниле су то исто и код војске. У миру, и на дворовима оновремене господе, оне су ткале, носиле

1) и 2) Одисеја VII. 10. Илијада IX. 128. Агамемнон да би умирио гневног Ахила, понудио му је седам лебоских жена, а обећао му и десет Тројанки, кој су биле лепе као и сама Јелена, због које је рат и одпочет.

Wall. Histoire de l'esclav. св. I. стр. 82.

3) Wall. Histoire de l'esclav. св. I. 64—86.

воду са извора, дочекивале госте, купале их и зејтином их мазале, облачиле их, и даље им у свему ради њиховог уживања на расположењу биле. Оне су биле и наложнице својих господара; и мушкарце, које су оне из те мешавине рађале, господари су за слободне личности сматрали.¹⁾ У опште код старих Јелина еројског доба рад се сматрао као *дужност* не само робова већ и самих господара и госпођа. Тако, поред осталог Езиод у својој спеву „Дани и послови“ вели: „И људи и Богови гнушају се подједнако лењштина, који су слични бумбарима, јер траже само готовину“ — — — — „Кад радиш волеће те и људи и Богови. Није срамота радити, већ је срамота лењствовати“. Па не само да су сви обични и слободни људи заједно са робовима све домаће послове радили, већ су то исто чиниле и принцезе владалачких фамилија.

Из спева Езидовог, који поменуемо, види се и то, да су и сами владари и принчеви, поред осталих домаћих послова, још и стоку чували, као сваки обични пастири. Краљ Итаке сам је собом у шуми секао стабла дивљих маслинака, па од њих себи кревет градио. Такав исти живот проводили су и Тројанци. Парис, син Пријамов, био је и сам пастир. Седам браћа Андромахиних, снаје Пријамове, поубијао је Ахил на ливади, где их је затекао, да стоку пасу. Андромаха пак сама је собом зобила коње свога мужа Хектора.

Жене су се у много већој мери но људи бавиле кућевним пословима. Ма како да су господскога рода биле, и ма како велике положаје да су заузимале, оне су подједнако са ропкињама радиле све домаће послове, а нарочито женске. Исто тако оне су се бавиле и пољским радовима, као сејањем хране, сабирањем жетве, прављењем плотова, ограда и т. д.²⁾ Оне су се радом поносиле, као и њихови мужеви ратовањем. Принцезе Андромаха и лепа Јелена ткале су саме платно, украшено врло финим везом. Радећи и саме, оне су у исто време надзиравале и над радом својих робинја, чија се вредност мерила по вредноћи и способности њиховој.

1) Илијада IX. 658. XXIV. 580. XIV. 6.

Одисеја XIV. 202—205.

Wall. Histoire de l'esclav. св. I. стр. 72—75.

2) Езиод „Дани и послови“.

Wall. Histoire de l'esclav. св. I. стр. 70.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Све пак без разлике Тројанке ишле су у мирно време на реку Скамандру и на њој рубље прале. Па чак и сами Богови и Богиње, као: Вулкан, Јунона и Минерва, радили су, као и обични смртни људи и жене, и давали овима обрасте — моделе — за радове; били су им дакле учитељи.¹⁾ Вулкан је у својој ковачници радио и гвожђе ковао, као сваки прост раденик.

Из свију ових података о ропству из јуначког — преисторијског — доба, који су покупљени једино из списка и спева Омирових, Езриодових и Еврипидових, кад из њих издвојимо појезију од истине, у колико је то могуће, можемо сасвим вероватно извести, да је ропство код Јелина за њихово „јуначко“ доба било релативно малобројно, и, као *луксузна ствар, ограничено на известан број великашких и владалачких домова*. Кад негде сви раде, као што је то био случај код свију ситних — малих — јелинских племена у најстаријем добу, онда је ту робље непотребно, *бар у већем броју*, кад се уз то узму у обзир још и оне тако рећи преисторијске социјалне прилике и образованост, када су и највиши кругови још *примитивним* животом живили, и са врло малим и врло простим средствима за живот задовољни били. С тога је и цена робљу била релативно велика. По Омиру, цена *леше* робиње, која је била вична женском раду и кућевним пословима, била је равна вредности четири, а за *леше* и *младе девојке* достигала је и равнала се вредности и до двадесет волова.²⁾

Али, у колико га је било, ропство је код Јелина, за еројско доба, бар у домовима великашким, било у *благом облику*, ма да су господари имали неограничену власт над робовима, и ма да су могли са њима, као са сваком својом ствари, по вољи да располажу, па да их, без икакве одговорности, и убију. Узрок овом благом поступању са робљем лежао је у мешавини, тако рећи заједничком раду и непрестаном додиру и животу између господара и њих — робова. Шта више, робови су се сматрали за равне чланове фамилија којима су припадали; само с тим изузетком, што *од имања нису могли*

1) Еврипид у спеву „Хекуба“ 928.

Илијада V. 313, VI. 120, XVIII. 469.

Wall. Histoire de l'esclav. sv. I. стр. 77—81.

2) Илијада XXIII. 704.

*ништа свога имати.*¹⁾ Великодушност господара наспрам робова привезивала је ове за њих у толикој мери, да су им они — робови — најпоузданији пријатељи у невољи били. Робиње су толико биле одане својим госпођама, да су и свој живот за њих залагале, а ове су им опет, од своје стране, највеће тајне поверавале.²⁾

Нека је хвала Омиру, Езиоду и Еврипиду, тим појетама о тројанском рату, што нам у својим песмама, поред осталог, оставише и забелешке своје о ропству из давне и давне прошлости, т. ј. какво је оно било за доба Мирово, у њиховој отачбини, код оновремене господе и краљева. Али, и ма да немамо врло јаких разлога да сумњамо у истинитост њихових забележака о ствари овој, и ма да готово без резерве и примедбе примамо исказе њихове, ма и појезијом окићене, ми ипак и с основом сумњамо, да су и сви остали слободни грађани старе Еладе са својим робљем, у колико су га имали, исто онако великодушно поступали, као што су са њима поступали краљеви и великаши у својим дворовима. Главни заробљеници тројански, чији се живот на дворовима грчких великаша описује у песмама Мировим, Езиодовим и Еврипидовим, били су робови од господског рода и колена, чланови владалачке фамилије Пријамове и осталих великаша тројанских, па су, као такви, и сами, зарад своје послуге и дворевња, имали особене, њима на расположење придате робове. Појмљиво је дакле, што се са овим заробљеницима, на дворовима победилаца, онако човечно поступало и што су их ови скоро за равне себи сматрали. Али је морала другачије стајати ствар са *обичним* тројанским робовима код осталих Јелина. Две крајности: с једне стране неограничена власт господарева над робом, а с друге апсолутна потчињеност овога према господару, *нису могле једна поред друге постојати, а да не буде злоупотребе силе и власти од стране првог према другоме.* Од благости до тиранства само је један корак растојања, а нарочито код људи на ниском ступњу

1) Одисеја XV. 444. и XVII. 33.

Wall. Histoire de l'esclav. sv. I. стр. 86—87.

2) Еврипид у Андромаци 89. Хиполит 434. и 641. Примери одвећ велике оданости и верности робова налазе се и у другим списима старог јелинског доба.

Wall. Histoire de l'éclav. sv. I; ст. 8^{р8}

образованости, код којих је материјална корист на првом месту. Роб се није жалио нити за човека сматрао, већ је теран и за „јуначко“ доба, као свугде и свагда, од како га има, да кулучи и издире за интересе свога господара.

(Наставиће се)

ИЗ СУДНИЦЕ

XXII.

Нема лажног сведочења, кад сведок свој исказ дат по извесној кривици пред иследном влашћу, на претресу пред судом порече.

(Одлука оште седнице Касационог Суда)

Код Алексиначког првостепеног Суда оптужена је Перса жена пок. Аксентија за тровање свога мужа реченог Аксентија; но она кривицу није признала.

Сведок Јеврем Стојиљковић, шпекулант, а пређе контролор државних монопола, на своме испиту од 21. Октобра 1897. Бр. 8662. учињеним пред начелником ср. Ражањског по овој кривици, посведочио је: да је 7. Марта пом. године био у Крушевцу и тамо му је неки Тодор Н. по наређењу окривљене Персе дао 40 дин., те да их он преда докторима, ако реше, да се пок. Аксентије не секцира, и ако доктори буду изјавили, да је пок. Аксентије отрован. — што он није хтео учинити, ма да га је Перса више пута молила, да се приликом секције пок. Аксентија пађе око лекара, и да сазна за њихово мишљење о смрти Аксентијевој.

На претресу пред Алексиначким првостепеним Судом 15. Маја ове год. порекао је овај свој исказ дат пред полицијском влашћу, наводећи, да то није истина, нити је он предње речи говорио, а полиц. власт може да пише шта хоће.

Кад му је од стране Суда објашњено, да је он писмен, да је предњи испит код полицијске власти потписао и да имају присутна лица, која су на истом испиту потписана, он је навео: да тај исказ код полиц. власти не стоји, већ он пред судом праву истину говори, а она се састоји у овоме: да га је окривљена Перса, као снаха, молила, да се пок. Аксентије не секцира само у Крушевцу, пошто је била обавештена, да се у томе слу-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

нају мора тамо и законати, на за то му је и дала 40 динара — а не Тодор — да исплати лекаре и полиц. чиновника, што је он и учинио, и секција је по жељи Персиној извршена у Сталаћу.

По овоме је сведок заклет на свој исказ пред Судом.

Према изложеноме, а пошто је сведок свој исказ код иследне власти у законој форми учињен, у основу порекао, Суд се нашао убеђен, да је у овоме делу раније *са знањем лажно сведочио*, на за то је на основу §. 202. крив. суде. пост. решио: да се сведок Јеврем са лажно сведочење стави под кривичну истрагу и у притвор, а његова оба испита (код полиције и Суда) копирају, потврде и предаду иследном судији, да ову кривицу иследи и даље по закону поступи.

По жалби окривљенога Јеврема Касациони Суд, у своме трећем одељењу, примедбама од 28. Маја тек. год. Бр. 4719. поништио је горње решење првог Суда с тога:

„Да би могло бити дела лажног сведочења, треба да та сведочба одговара §. 229. крив. Суде. пост. Па како овде није такав случај, јер ничим није доказано, да је оно, што је оптужени Јеврем пред тим Судом под заклетвом сведочио, неистинито и лажно, то онда што се тиче ранијег његовог сведочења код иследне власти, Суд има да цени, да ли стоји дело обмане власти из §. 359. крив. законика, за које би се имала отворити кривична истрага.“

Алексиначки првостепени Суд користећи се прописом првог става §. 279. крив. суде. пост. није примио предње примедбе одељења Касационог Суда, већ је дао следеће против-разлоге:

„Има лажних сведока и кад не положи заклетву, а да је тако види се из прописа §§. 270 и 275. казног законика, и према томе не стоји навод Касационог Суда, да је неко лажно сведочио само онда, кад се на казивање закуне. — Но и да стоји то, кад је доказано на претресу, да је сведок Јеврем порекао свој испит код полиц власти, Суд је имао права, да га притвори и тражи истину, кад се за овакво отварање истраге не тражи ништа више, но да Суд са *„вероватношћу извиди*,” да је ко лажан сведок.

За то се моли Касациони Суд, да уважи ове против-разлоге и оснажи решење првог Суда, а примедбе одбаци.

У осталом Суд је слободан скренути пажњу Касациономе Суду, да је лако опазити, куда ће скренути истрага по овоме делу, ако се ова мера судска противу Јеврема буде разумела другачије, но што је то утврдила досадања пракса.“

Касациони Суд у својој општој седници од 9. Јуна 1898. Бр. 5253., одржао је у сили примедбе свога одељења, а против-разлоге одбацио.

Алексинач, Јула 1898.

Саопштио

Мих. Р. Радивојевић
судија.

XXIII.

Залого коју поверилац има на главној ствари. простире се и на њене доцније прираштаје (accessio).

Ђорђе и Рајко за обезбеду својих потраживања од Стевана, ставили су интабулације на један плац његов, на коме није било никаквих зграда. Доцније, пошто је дужник Стеван подигао и дућан на томе плацу, стави интабулације и на плац, а и на дућан његов трећи поверилац Васа.

Пошто дужник Стеван није могао да измири своје повериоце, плац и дућан продаду се и приступи се распореду новца. На рочишту одређеном за расправу питања о пречем праву наплате поверилац Васа оспори право првенства наплате ранијим повериоцима (по реду стављених интабулација) Ђорђу и Рајку и из цене добивене за продани дућан, наводећи како су они стекли од њега пре залогу само на го плац, па се према томе само из продајне цене плаца измирити имају. Услед тога он буде упућен на парницу против Васе и Рајка, коју и поведе и првостепени Суд, а и Апелациони, досуде њему прече право наплате из цене добијене за продати дућан, са разлога: што су тужени Ђорђе и Рајко стекли ранију залогу само на плац, а не и на дућан, те се само из цене добивене за плац могу и измирити — §. 327, 329 и 230. грађ. зак.

Но по жалби тужених Касациони Суд примедбама од 21. Марта 1898. год. Бр. 2590., поништио је апелациону пресуду са ових разлога:

Досуђујући тужиоцу првенство наплате из цене добивене од продатог дућана, на супрот ранијој залози коју су тужени на сам плац стекли, пре но што је дућан на истом подигнут, Апелациони је Суд изгубио из вида, да зграда на плацу подигнута није самостални предмет, већ *прираштај* плаца као главне ствари (accessio), по опредељењу §§. 189. и 258. грађ. зак. и да се сви правни односи, у које дође главна ствар, неминовно простиру и на прираштаје њене, који са главном ствари чине једну целину — §. 191. грађ. закона; тако:

1., ако је главна ствар непокретна, и прираштај као део њен мора бити непокретан — §. 189. грађ. зак. (на пр. проп, врата, прозори на згради);

2., ко је сопственик главне ствари, сопственик је и прираштаја — §§. 277, и 278. грађ. закона „ . . . . . зграда припада господару земље,“ на слествено и

3., ако је заложена главна ствар, право заложно распростире се и на све постојеће и *доцније* прираштаје њене, на пр. изникло или посађено дрвеће и друго растиње, подигнуте зграде и т. д.

Истина §. 315. грађ. закона распростире залогу, која стоји на једној ствари, само на необрате плодове њене, али, пошто се у §. 258. грађ. зак. плодови а и оно што се природом или *руководином* једној ствари прилаже, једним именом прираштајем ствари назива, а то све са оног тесног односа, који између главне и споредне ствари (плода, зграде и т. д.) постоји, то се онда појам овог законског прописа има раширити и на све прираштаје заложене ствари, који су са главном ствари *сношани* (тач. 1. §. 315. грађ. зак.), јер ће само такво тумачење његово одговарати намери законодавца израженој у §§-има 189, 191, 258 и т. д. у којима је дао дефиницију прираштаја и определио природу њихову, а слагаће се и са основима здравога разума и природне правце (§. 8. грађ. зак.).

Према изложеноме, залог тужених као раније од тужиоаче на продатом плацу, имају се распрострајети и на дућан и све остале прираштаје плаца, па према томе они имају прече наплате из цене од продатог плаца и дућана.

Апелациони Суд усвојио је ове примедбе Касац. Суда.

Саопштио
Жив. С. Ивковић.

XXIV.

Оштећени злочам. паљевином или противзак. поништајем ствари може тражити обезбеђења свима врстама законским, али по истеку тромесечног рока.

Касациони Суд, у општој седници својој од 8. Јуна ове године на основу тачке 1. §. 16. свога устројства решавао је начелно ова питања:

1. Да ли је по закону о накнади штете учињене злочамном паљевином и намерним противзаконим поништајем ствари оштећена страна, кад прими извршну пресуду, власна, да код

суда тражи обезбеђење досуђене накнаде према одговорној општини, или је обвезана, да у смислу чл. 20. и 22. овог закона поднесе своју пресуду или поравнење дотичној власти на извршење и, не предузимајући ништа даље, да очекује наплату у законом року од три месеца. И

2. Да ли то право обезбеде досуђене накнаде имају оштећени према одговорној општини бар у случају, кад докажу, да им накнада није наплаћена у горњем року.

Као одговор на изнесена питања, Касациони Суд је донео овакву начелну одлуку:

„Да по поменутом закону о накнади штете, оштећени има право да пресудом (или поравнењем), досуђену накнаду штете, причињене паљевином или поништајем ствари, обезбеђује према одговорној општини свима врстама обезбеде, предвиђеним законом о грађ. суд. поступку, али само по истеку тромесечног рока, одређеног чланом 20. закона о накнади“.

(8. Јуна 1898. год. Књ. бр. 9. ДБр. 5215).

Ч И Т У Љ А

Један од највећих државника новог века, а свакојако најзаслужнији и најсрећнији државник немачки

КНЕЗ ОТО ВИЗМАРК

умр'о је 18. (30.) Јула на своме дворцу Фридрихеру.

Рођен је 1. IV. 1815. у Шенхаузену. Учио је права у Хајделбергу, Гетингену и Берлину. Своју чиновничку каријеру почео је 1835. као судски писар, затим као референдар у Ахену и Потелдаму. Год. 1845. изабран је први пут у провинц. сабор, 1847. у сјед. пруски сабор, а 1849. у комору као народни посланик, држећи се свуда конзервативних начела. 1851. постављен је за пруског посланика у савезном већу у Франкфурту, где је имао прилике, да се увери, да веће не одговара своме смеру и да види, како је слаба веза између појединих савезних немачких држава. Са тога места прешао је у чисто дипломатску струку, и то прво 1859. као посланик у Петрограду, а 1862. у Паризу. Одатле је позван за председника пруског министарства, на коме

је положају, — користећи се поцрпним искуством у унутр. и спољн. односима и приликама своје отачбине — почео, против воље народн. претставништва и често обилазећи намере и самога владоца, спремати остварење своје чврете замисли и одлуке за ујединење Немачке.

Бизмарк није био мишљења некадањих својих професора, да је политика наука. Њему је политика била *vesitima*, која је за постизање својих смерова дозвољавала сва сретства и све политичке и партијске комбинације. На срећу његову и народа немачког идеје Бизмаркове, које су се могле остварити само „мачем и огњем“, нађоше поуздане извршиоце у војничким капацитетима, чији уснеси и ратне теорије служе данас за углед свима војскама. На путу његовом за остварење ујединења Немачке беше прва етапа 1864. рат Пруске против Данске, који је вођен у савезу са Аустријом, те је дата прилика пруском штабу, да сазна добре и хрђаве стране војске свога савезника, коме је 1866. објављен рат. Пораз Аустрије после т. з. осмодневног рата донео је искључење њено из немачког савеза, надмоћност Пруске у Немачкој и оснивање северонемачког савеза под хегемонијом Пруске. Ратом 1870—71. против Француске, сјајним победама немачке војске, постигнуто је освајање две некадање немачке круновине, грдна ратна оштета, којом се замислило да се сломије економска снага Француске, и ујединење Немачке као царевине са царском круном на глави прускога краља. Ти гигантски уснеси немачког народа под вођењем Пруске, прибавили су њој и немачком „гвозденом канцелару“ надмоћност у Европи, која се у свој својој снази појављује на берлинском конгресу, на коме су по најновијој теорији међународнога права ратну судбу између ратујућих народа решавали они, који су без икаквог суделовања и жртава заморене ратујуће странке уцењивали у своју корист. На томе конгресу председавао је Бизмарк, али улогу „поштеног посредника“, коју је он сам себи наменуо, тешко да ће му признати историја, а најмање балкански народи. Кад му је за обезбеђење нових тековина и одржање немачког ујединења била потребна спољна сигурност, он је створио тројни савез, којим је Аустро-Угарску везао за интересе Немачке, пошто је и тајним уговором са Русијом обезбедио леђа немачкој царевини.

Апсолутни ауторитет који је Бизмарк уживао под владавином цара Виљема I. почео је тавнити већ под његовим наследником и сином царем Фридрихом III., а тежња његовог наследника, цара Виљема II., да сам даје правац својим плановима и одлукама, да буде „сам свој канцелар“ — као што рече Биз-

марк, изазваше сукоб између цара и канцелара, који се на изненађење све Немачке, па и целе Европе, сврши 1890. неочекиваним начином отпуштањем Бизмарковим. Од то доба живео је повучен од јавног политичког живота, пишући своје мемоаре и расветљујући по кад и кад преко својих публицистичких органа оштрим и безобзирним изјавама и открићима политичке прилике, а нарочито спољне односе своје земље. Његов велики дух и његове неизмерне заслуге за уједињење Немачке, којим се остварио хиљадугодишњи сан немачких песника и идеали немачких класичара, очувао му је до смрти у безусловној оданости велике масе немачког народа, који му је до смрти остао предан. Неоспорне његове заслуге, резултати чврсте воље и смишљених одлука, изазивају дивљење и страних народа, и ако их никад не могу одушевити за њега. Он је био, што је и хтео бити, само *Немац*.

Сви покушаји измирења са царем беху без стварног резултата. Искрено измирење није никад постигнуто. То се најбоље показује свима поступцима Бизмаркових синова, који су све великом покојнику од стране цара намењене почастима деликатним али одлучним начином одбили, позивајући се при томе на последњу вољу свога оца.

Ни један владалац, а камоли државник, није видео толике своје споменике још за свога живота, као Бизмарк. И заслужио их је. Јер он је творац сувремене Немачке, њене моћи и силе, он је оснивач њене велике будућности. Поред споменика, које је подигла захвална маса народа, он је био одликован и највећим почастима, које наука и учене корпорације дати могу: био је доктор honoris causa свију факултета, и то доктор права универзитета у Гетингену (18. III. 1881) и Ерлангену (1. IV. 1885), доктор политичких наука универзитета у Тибингену (1. IV. 1885), доктор философије универзитета у Хали (21. VI. 1867), доктор теологије универзитета у Гисену (10. XI. 1888) и доктор медицине универзитета у Јени (16. VII. 1896). М. С. М.

ПРОМЕНЕ У СУДСКОЈ СТРУЦИ

(По „Српским Новинама“ од 31. V. до 31. VII. 1898.).

Краљевским указима од 30. Маја, 15., 18. и 24. Јула, а на предлог Министра Правде, постављени су:

За секрет. III. кл. *Авел. Суда:* г. Јездимир Л. Ђогић, судија првост. суда вар. Београда;

За судију првост. суда вар. Беогр.: г. Михаило Д. Јовановић, судија леск. прв. суда;

За писара II. кл. крагујев. прв. суда: г. Младен Банић, пис. ист. кл. јагод. прв. суда;

За писаре III. кл. прв. судов: јагод. г. Михаило Поповић, писар исте кл. краг. суда; врањског г. Петар А. Кочић, писар ист. кл. зајеч. суда; зајечарског г. Јанићије Вељковић, писар ист. кл. врањ. суда.

Отпуштен из држ. службе: г. Боривоје А. Орешковић, секрет. III. кл. Апел. Суда.

В Е С Н И К

Народна Скупштина усвојила је и до сада су, осим оних у предидућем броју нашега органа побројаних закона, добили Краљевску санкцију и до данас обнародовани ови закони и законска решења :

Закон о изменама и допунама у закону о грађанском судском поступку од 20. Фебруара 1865., — од 14. Јула 1898.

Решење Народне Скупштине од 10. Јула 1898. које гласи: Књаз Милош Т. Обреновић I. називаће се од сада Милош Велики, — од 14. Јула 1898.

Закон о изменама и допунама у закону о устројству војске од 1. Новембра 1886., — од 14. Јула 1898.

Закон о средњим школама од 14. Јула 1898.

Закон о лову од 16. Јула 1898.

Закон о потпомагању домаће радности (индустрије), од 16. Јула 1898.

Закон о уништавању штетних животиња и биљака, и о заштитивању корисних животиња, од 16. Јула 1898.

Закон о изменама и допунама у закону о општинама, од 24. Марта 1866., — од 21. Јула 1898.

Решење Народне Скупштине од 13. Јула 1898. о објашњењу чл. 25. закона о дневници, подвозници и селидбини држ. чиновника и служитеља од 1892., — од 21. Јула 1898.

Решење Народне Скупштине од 21. Јула 1898. о продаји државног имања у општини свиљајначкој, од 23. Јула 1898.

Решење Народне Скупштине од 21. Јула 1898. о царини на чај, од 23. Јула 1898.

WWW.UNILIB.RS *Решење Народне Скупштине од 21. Јула 1898. о неила-*
кању извозне таксе, осим статистичке, у пограничном промету са
Бугарском, — од 23. Јула 1898.

Решење Народне Скупштине од 21. Јула 1898. да се иступи
и преступи извиђени и једном свршени по закону о устројству ца-
рринарица од 1863. не могу више понављати, — од 23. Јула 1898.

Закон о измени у закону о Народној Банци, од 23. Јула 1898.

Закон о изменама и допунама у закону о уредби од 6. Јуна
1840. и њене допуне од 26. Јануара 1861. (Наплата акциза у
корист општинеке касе), од 23. Јула 1898.

Закон о измени и допуни у закону о установљењу нових др-
жавних монопола, од 23. Јула 1898.

Закон о изменама у закону о српској државној класној му-
трији за привредне циљеве од 21. Априла 1890. и 13. Јула 1897,
— од 26. Јула 1898.

Закон о изменама и допунама у закону о трошарини од 12.
Јула 1893., — од 28. Јула 1898.

* * *

Одликовања. Судија пиротеког првостепеног суда г. Јован
Бошковић одликован је орденом Таковог Крета IV. редом, а
г. Борисав Алексић, судија истог суда, Таковским Кретом V. реда.

* * *

Збор немачких правника биће ове године 31. Августа,
1. и 2. Септембра у Позену.

Овај збор састаје се сваке три године, а последњи је био
пре три године у Бремену.

* * *

Адвокатска комора у Љубљани решила је, да јој служ-
бени језик од сада буде словенски.

* * *

„Месечник“ правничког друштва у Загребу у свесци за
Август прештампава предговор из најновијег дела г. Стеве
Максимовића: „Суђења у Србији пре писаних закона.“ Уредништво
оцењује симпатички појаву овога дела и препоручује га уважењу
и признању својих читалаца.